

Jednog dana u posljednjem tjednu rujna jurila sam taksijem prema Dubravi. Moje odredište bila je ulica Gjüre Prejca, u kojoj se nalaze četiri škole s velikim dvorištem, idealnim za grupno fotografiranje. Učenici, profesori i žene iz Udruge "Sve za nju" već su stajali tamo, u formaciji goleme ružičaste vrpce koju je trebao snimiti fotograf smješten visoko gore, na hidrauličnim ljestvama vatrogasnog vozila. Načas sam se utopila u toj masi, dajući doprinos akciji "Ružičasti listopad" koja je službeno počela tog dana. Ideja akcije je jednostavna: učenici srednjih škola diljem Hrvatske dobivaju edukativne letke s pozivom na pregled dojki i ginekoloških organa i daju ih svojim majkama. Ne moraju ništa reći. Dovoljno je da majci uruče letak i da je po mogućnosti cmoknu.

Mnoge se žene štreću kad doznaju da je neka njihova poznanica, članica obitelji ili susjeda oboljela od raka dojke. Tada pomisle kako bi trebale otići na pregled. Neke nisu bile godinama, neke nikad, jer uvijek je nešto važnije i za to se nema vremena. Strah je važan element koji utječe na to hoće li žena otići na mamografiju ili ultrazvuk dojke. Nerijetko sam čula - jednako od muškaraca i od žena - da ne idu na pregled jer "možda im nešto nađu". Kao da samim izbjegavanjem mogu držati bolest pod kontrolom. To, međutim, nije ništa drugo nego psihološka obrana. Ona drži psihi donekle mirnom, ali ne utječe na procese u tijelu. No, kad dobiju letak s pozivom na pregled iz ruku svoga djeteta, žene dobivaju još jednu poruku - otići zbog mene!

Prema podacima Registra za rak iz 2015., od ukupnog broja žena oboljelih od raka u Hrvatskoj, 26 posto ih je imalo rak dojke, odnosno 2748 novooboljelih žena. Broj umrlih od raka dojke te je godine bio 1038. Lani se crna brojka smanjila, umrle su 853 žene. Cilj Nacionalnog programa za rano otkrivanje raka dojke i poziva na besplatnu mamografiju jest da se odaziv žena poveća - da bi se povećalo preživljavanje i smanjila smrtnost.

Nacionalnim programom obuhvaćene su žene od 50 do 69 godina, ali od raka dojke obolijeva i sve više mladih žena, od 20 do 49 godina. I ja sam u toj dobnoj skupini. U posljednje dvije godine otišla sam na mamografiju i svakih šest mjeseci idem na ultrazvučni pregled dojki. Mislim da je ideja da se majkama poziv na pregled uputi preko njihove djece genijalna, a potekla je iz suradnje s nastavnicom biologije Ivanom Ančić Antolović, koja usporedno s akcijama Udruge posljednjih godina organizira akcije s učenicima Gimnazije Daruvar.

Kad me ravnateljica Udruge "Sve za nju" Ljiljana Vukota zamolila da sudjelujem u akciji "Ružičasti listopad" kao jedno od zaštitnih lica, odmah sam pristala. Akcija nije ograničena samo na Zagreb i velike hrvatske gradove, nego uključuje i manja mjesta, koja su donekle zapostavljena na mapi društvenih zbivanja. Ako će to pomoći nekoj ženi da bolest otkrije na vrijeme, vrijedi truda.

Kao terapeutkinja, susrećem se sa ženama mladima od sebe koje su oboljele od raka dojke ili

CRVENO & CRNO

KOLUMNA
MILANE VLAOVIĆ

RUŽIČASTI LISTOPAD

**SREDNJOŠKOLCI NOSE
MAJKAMA LETKE S
POZIVOM NA PREGLED
DOJKI. MISLIM DA JE TA
AKCIJA GENIJALNA JER
ŽENE TAKO DOBIVAJU
SNAŽNU PORUKU OD
SVOJE DJECE - UČINI TO
ZBOG MENE**

maternice. Teško je s 35 godina razmišljati o smrti, kad osjećaš da je život na neki način tek počeo. Ako je rak otkriven u ranoj fazi, ako je "in situ", kako to stručno kažu liječnici, šanse za preživljavanje i ozdravljenje su čak 90 posto. To znači da je za izlječenje dovoljan operativni zahvat. Kod kasnijeg otkrivanja žena mora donijeti odluku kakav će biti daljnji tijek liječenja.

Znam mnogo slučajeva u kojima je bolest pobjeđena. Ljiljana Vukota, ravnateljica i psihologinja, koja svakoga dana u prostorijama Centra dočekuje nove žene u različitim fazama bolesti - dobro zna kako se osjećaju. Ne samo zato što je psihologinja, nego zato što je bila na njihovom mjestu. - Uvijek sam govorila da se veselim svojim četrdesetima, vjerujući da ću tada imati dje-

cu, dobar posao i biti situirana. Sve se to doista i dogodilo, ali u 45. godini dogodio mi se i rak dojke. Tada nisam znala sve ono što znam sad pa sam neko vrijeme bila ogorčena pitajući se - zašto se to nije vidjelo na prethodnim kontrolama. Odjednom trebaš u relativno kratkom vremenu donijeti mnoge odluke o liječenju, a o tome ne znaš ništa. Nakon što je dijagnostički potvrđeno da su zahvaćeni limfni čvorovi, slijedila je opera-

cija, potom kemoterapija i radioterapijsko liječenje. Trajalo je od travnja do Božića 2005. Sve možeš izdržati, jer jednostavno želiš živjeti. Iako sam imala svu moguću pomoć i podršku obitelji, prijatelja, kolega, svejedno se ponekad osjećaš sam sa sobom i s tim rakom koji te "izuo iz cipela". Nekako je bilo lakše kad smo napravili plan liječenja i krenuli. Ni trenutka nisam dvojila da ću se liječiti prema preporuci liječničkog tima. Nisam željela preuzeti nikakav rizik eksperimentiranja s nedokazanim načinima liječenja i primila sam sve preporučene terapije uključujući i endokrinu (antihormonsko liječenje). Vratila sam se na posao pred Božić. Šalili smo se kako sam pogriješila smjer, jer tad svi obično odlaze na zimski odmor. Željela sam

provjeriti imam li dovoljno kondicije da obavljam svoj posao kako treba, a uz malo razumijevanja kolega iz tima vratila se moja živahnost i snaga. Otada nisam bila na bolovanju zbog raka. Ta bolest je prošlost. Hoće li se vratiti? Ne znam. Kad smo zdravi, nema garancije da ćemo takvi ostati, pa je tako nemam ni ja. Mogu birati hoću li živjeti punim plućima ili strahovati od povratka bolesti. Ja sam izabrala. Kontrola i pretrage jednom godišnje jedina su dodirna točka s mojim rakom i prioritet u mojem kalendaru. Često sam u prilici savjetovati žene oboljele od raka dojke u različitim fazama bolesti. Ponekad me pitaju o učincima i načinu liječenja koji nisu verificirani kroz odgovarajuće kliničke studije, dakle, o alternativnim metodama. Pitaju me poznajem li neku ženu koja se tako izliječila. Iskreno kažem da ne poznajem. Nisam upoznala osobu s rakom dojke koja se tako izliječila, ali jesam žene koje su tijekom alternativnih tretmana imale progresiju bolesti - ispričala mi je Ljiljana Vukota.

Dakle, kemoterapija i radioterapijsko liječenje nisu garancija za izlječenje, ali alternativni i klinički neverificirani načini liječenja nisu izliječili niti jednu ženu, kaže nam osoba koja vodi udrugu kroz koju su prošle tisuće bolesnica.

Svatko će za sebe izabrati ono što je najbolje, nastavlja Ljiljana, ali važno je tko nas informira i kome smo poklonili povjerenje. Sve naše odluke imaju posljedice s kojima se kasnije moramo nositi.

Kako se kao društvo nalazimo u obrnutom povijesnom procesu, kao da tonemo u mračni srednji vijek u kojem ljudi ne vjeruju u medicinu, nego plaćaju vječare, odbijaju liječiti svoju djecu i pričaju o čudotvornim vitaminima koji liječe rak, mislim da je važno podsjetiti kako bolest, strah i panika ne smiju utjecati na naše zdravo prosuđivanje - ondje gdje ga još ima. ■